

Kulumudeli ülesehitus ja mõisted

Mis on kulumudel?

Kulumudel on andmeobjektide omavaheliste seoste haldamise struktureeritud esitus, mis koosneb erinevatest omavahel seotud komponentidest. Kulumudelile on iseloomulikud lihtsad ja loogilised põhjus-tagajärg seosed. Kulumudel sisaldab struktuurseid ja perioodiliselt muutuvaid andmeid.

Riigiasutuste kulumudelid toetuvad ühtsele metoodilisele raamistikule.

Period					
Stsenarium					
Arvutatavad summad		Sisestatavad summad			
Klient / Moodul 10					Välised / Moodul 1
Põhiteenus / Moodul 9					Sisemised / Moodul 2
Põhiteenus / Moodul 8					Ress3 / Moodul 3
Põhiteenus / Moodul 7					Ress2 / Moodul 4
Põhiteenus / Moodul 6					Ress1 / Moodul 5
Tugiteenus / Moodul 6					Tugiteenuse tegevus / Moodul 6
Tugiteenus / Moodul 7					- organisatsioon
Põhiteenus / Moodul 8					- põhiteenus
Põhiteenus / Moodul 9					- ressurss
Põhiteenus / Moodul 10					- kulukäsus
Põhiteenus / Moodul 11					- eelarve liik
Põhiteenus / Moodul 12					- eelarve konto
Põhiteenus / Moodul 13					EAP
Põhiteenus / Moodul 14					OBJEKT
Põhiteenus / Moodul 15					WBS
Põhiteenus / Moodul 16					GRANT
Põhiteenus / Moodul 17					CFOG
Põhiteenus / Moodul 18					TP
Põhiteenus / Moodul 19					TTEG
Põhiteenus / Moodul 20					TTEEN
Põhiteenus / Moodul 21					PTEG
Põhiteenus / Moodul 22					KLIENT
Põhiteenus / Moodul 23					OMANIK
Põhiteenus / Moodul 24					
Põhiteenus / Moodul 25					
Põhiteenus / Moodul 26					
Põhiteenus / Moodul 27					
Põhiteenus / Moodul 28					
Põhiteenus / Moodul 29					
Põhiteenus / Moodul 30					
Põhiteenus / Moodul 31					
Põhiteenus / Moodul 32					
Põhiteenus / Moodul 33					
Põhiteenus / Moodul 34					
Põhiteenus / Moodul 35					
Põhiteenus / Moodul 36					
Põhiteenus / Moodul 37					
Põhiteenus / Moodul 38					
Põhiteenus / Moodul 39					
Põhiteenus / Moodul 40					
Põhiteenus / Moodul 41					
Põhiteenus / Moodul 42					
Põhiteenus / Moodul 43					
Põhiteenus / Moodul 44					
Põhiteenus / Moodul 45					
Põhiteenus / Moodul 46					
Põhiteenus / Moodul 47					
Põhiteenus / Moodul 48					
Põhiteenus / Moodul 49					
Põhiteenus / Moodul 50					
Põhiteenus / Moodul 51					
Põhiteenus / Moodul 52					
Põhiteenus / Moodul 53					
Põhiteenus / Moodul 54					
Põhiteenus / Moodul 55					
Põhiteenus / Moodul 56					
Põhiteenus / Moodul 57					
Põhiteenus / Moodul 58					
Põhiteenus / Moodul 59					
Põhiteenus / Moodul 60					
Põhiteenus / Moodul 61					
Põhiteenus / Moodul 62					
Põhiteenus / Moodul 63					
Põhiteenus / Moodul 64					
Põhiteenus / Moodul 65					
Põhiteenus / Moodul 66					
Põhiteenus / Moodul 67					
Põhiteenus / Moodul 68					
Põhiteenus / Moodul 69					
Põhiteenus / Moodul 70					
Põhiteenus / Moodul 71					
Põhiteenus / Moodul 72					
Põhiteenus / Moodul 73					
Põhiteenus / Moodul 74					
Põhiteenus / Moodul 75					
Põhiteenus / Moodul 76					
Põhiteenus / Moodul 77					
Põhiteenus / Moodul 78					
Põhiteenus / Moodul 79					
Põhiteenus / Moodul 80					
Põhiteenus / Moodul 81					
Põhiteenus / Moodul 82					

Joonis Eesti tegevuspõhise riigieelarve metoodikas kasutatav kulumudeli struktuur

Peamised mudeli komponendid:

Moodulid - mudeli struktuursed komponendid.

Klassikalise kulujuhtimisteooria kohaselt koosneb kulumudel kolmest moodulist: ressursi (Resource)

moodul, tegevuste (Activity) moodul, hinnastatavate objektide (Cost Object) moodul Teenused.

Eesti tegevuspõhise riigieelarve metoodikas on kasutusel 10 moodulit, mis jagunevad sisendmooduliteks (moodulid 1-2), ressursimooduliteks (moodulid 3-5) tegevuste mooduliteks (moodulid 6-8) ja väljundmooduliteks (9-10).

Sisestatavad summad	Välised / Moodul 1	Sisendid
	Sisemised / Moodul 2	
Arvutatavad summad	Ress3 / Moodul 3	Ressursid
	Ress2 / Moodul 4	
	Ress1 / Moodul 5	
	Tugiteenususe tegevus / Moodul 6	Tegevused
	Tugiteenus / Moodul 7	
	Põhiteenususe tegevus / Moodul 8	
	Põhiteenus / Moodul 9	Väljundid
	Klient / Moodul 10	

Dimensioonid (dimensions) - mooduli komponendid, n-ö andmete analüüsimise kategooria (nt teenuste analüüsimine piirkonna ja kliendisegmentide võrdluses).

Dimensiooni liikmed (dimension members)- dimensioonid koosnevad selle liikmetest, mille nimetused ja lühendid peavad olema unikaalsed

Arvestusobjektid (accounts) - ühe mooduli sisene arvestusobjekt, moodustub ühest või

enamast dimensioonist ehk dimensioonide kombinatsioon või lõimumiskoht (sarnane vaste finantsarvestuses on „kontokombinatsioon“)

Käituriid (drivers) ja nende kogused - arvestusobjektidele külge märgitav jaotusreegel, mille abil ühendatakse mudeli erinevad komponendid ühtseks tervikuks

Suunamised (assignments) - arvestusobjektide vaheline ühenduslüli. Käituriite abil suunatakse arvestusobjektide kulud ühelt arvestusobjektilt teisele (nt. ressursi mooduli arvestusobjektilt tegevuste mooduli arvestusobjektile).

Atribuudid (attributes) – mudeli arvestusobjektidele määratletavad tunnused, mis oluliselt tõhustavad analüüsi, määratlemine sõltub otseselt juhtide vajadustest

Perioodid (periods) ja stsenaariumid (scenarios) - näitavad millise ajahetke kohta soovitakse kulumudel koostada ning stsenaarium määrab ära millise kulumudeli liigiga on tegemist (plaan, eelarve, täitmine jne).

MOODULID

Mooduli nimetus / KAISis	Mooduli eesmärk ja selgitus
Välised / Module1	Asutusväliste kulude sisend. Moodulis kajastatakse eelarvestamiseks ja täitmise jälgimiseks teiste asutuste / ministeeriumi kulud ja investeeringud, mis mõjutavad olulisel määral osutatavate teenuste tõest maksumust. Sellisteks kuludeks on näiteks IT-asutuse poolt pakutavate IT-teenuste kulud. Alates 3.moodulist on võimalik kulukäituriite abil korraldada ressursside ja tegevuste moodulites kuluarvestust. Samas peab olema tagatud, et edasi suunatud sisendite summad jõuavad põhiteenusele (9.moodul).
Sisemised / Module2	Asutuse enda kulude sisend. Moodulis kajastatakse asutuse tulude, kulude, investeeringute ja finantseerimistehingute eelarve ning täitmise andmed. Sisendid suunatakse kuluarvestuse põhimõtetest lähtuvalt järgnevatesse moodulitesse, kuid põhiteenuse mooduli (9.moodul) kasutamine on kohustuslik. Sisenditest kujunevad väljundid moodulite läbimise käigus ning sisendite ja väljundite summad peavad olema võrdsed.
Ress3 / Module3	Vahearvestus. Moodul on loodud ressursside üle vahearvestuse pidamiseks (ei ole kohustuslik), aga võib kasutada ka teisi dimensioone ja/või nende kombinatsioone. Edasi suunatakse summad järgnevatesse moodulitesse.

Mooduli nimetus / KAISis	Mooduli eesmärk ja selgitus
Ress2 / Module4	Vahearvestus. Moodul on loodud ressursside üle vahearvestuse pidamiseks (ei ole kohustuslik), aga võib kasutada ka teisi dimensioone ja/või nende kombinatsioone.
Ress1 / Module5	Ressursside maksumuse arvestus. Moodulis (ei ole kohustuslik) kajastatakse ressurssidega seonduvad kulud ja investeeringud. Kulumudelil tuleb kõikidele summadele ressursitunnused omistada. Ressursid panustavad edasi vastavalt asutuse kehtestatud metoodikale kas tegevustesse või tugiteenustesse.
Tugiteenuse tegevus / Module6	Tugiteenuse tegevuse maksumuse arvestus. Moodulis (ei ole kohustuslik) kajastatakse asutuse tugiteenuse tegevustega seotud summad, mille eelduseks on tugiteenuste ja nende tegevuste kaardistamine.
Tugiteenus / Module7	Tugiteenuse maksumuse arvestus. Moodulis kajastatakse asutuse tugiteenustega seotud summad vastavalt kaardistatud ja kinnitatud tugiteenuste nimekirjale. Summad suunatakse edasi moodulisse 8 ja/või 9.
Põhiteenuse tegevus/ Module8	Põhiteenuste tegevuste maksumuse arvestus. Moodulis (ei ole kohustuslik) kajastatakse asutuse põhiteenuse tegevustega seotud kulud, mille eelduseks on tegevuste kaardistamine. Summad suunatakse edasi moodulisse 9.
Põhiteenus / Module 9	(Põhi)teenuste maksumuse arvestus. Moodulis kajastatakse asutuse (põhi)teenustega seotud andmed. Teenustele lisatakse atribuutidena strateegilise planeerimise tasandid. Summad suunatakse edasi moodulisse 10
Klient / Module10	Klientide hinnastamine. Moodulis kajastatakse asutuse klientidega seotud summad, mille eelduseks on kliendipõhise juhtimissüsteemi olemasolu. Selle mooduliga lõppeb mudeli arvestus. On kohustuslik kulusid edasi jagavatele asutustele, nt IT-asutused, kes koondavad kulud klientide ja teenuste kaupa (sh moodulis 2 kasutusel olevate kohustuslike tunnustega finantsandmed) ja edastavad teistele asutustele moodul 1 tarbeks.

DIMENSIOONID JA ATRIBUUDID

JRK nr.	Eelarveklassifikaatori arvestusobjekti nimi	kulumudeli dimensiooni nimi / kood	Täpsustus
1	Organisatsioon	Asutus / ASUTUS	kulumudeli dimensioon, kohustuslik moodulis (1), 2, 9
2	ei ole kirjeldatud	Põhiteenus / PTEEN	kulumudeli dimensioon, kohustuslik moodulis (1), 9, (10)
3	Ressurss / kulukoht	Ressurss / RESS	kulumudeli dimensioon, kohustuslik moodulis (1), 2, (3), (4), 5
4	Tulu- / kuluüksus	Kuluüksus / ORG	kulumudeli dimensioon, kohustuslik moodulis (1), 2
5	Eelarve liik	Liik / LIIK	kulumudeli dimensioon, kohustuslik moodulis (1), 2
6	Eelarve konto	Konto / KONTO	kulumudeli dimensioon, kohustuslik moodulis (1), 2
7	ei ole kirjeldatud	EAP	kulumudeli dimensioon, vabatahtlik, on loodud sisustamiseks asutuse vajadusest lähtuvalt sobivate tunnustega
8	Eelarve objekt	Objekt / OBJ	kulumudeli dimensioon, kohustuslik moodulis (1), 2
9	ei ole kirjeldatud	Projekt / WBS	kulumudeli dimensioon, kohustuslik moodulis (1), 2
10	Toetus	Grant / GRANT	kulumudeli dimensioon, kohustuslik moodulis (1), 2
11	Tegevusala	Tegevusala / COFOG	kulumudeli dimensioon, kohustuslik moodulis (1), 2
12	Tehingupartneri kood	Tehingupartneri kood / TP	kulumudeli dimensioon, kohustuslik moodulis (1), 2

13	Teenuse tegevus	Tugiteenuse tegevus / TTEG	kulumudeli dimensioon, kohustuslik moodulis (6)
14	Tugiteenus	Tugiteenus / TTEEN	kulumudeli dimensioon, kohustuslik moodulis 7
15	Teenuse tegevus	Põhiteenuse tegevus / PTEG	kulumudeli dimensioon, kohustuslik moodulis (8)
16	Klient	Klient / KLIENT	kulumudeli dimensioon, kohustuslik moodulis (10)
17	ei ole kirjeldatud	Omanik / OMANIK	kulumudeli dimensioon, ei ole kohustuslik, on loodud sisustamiseks asutuse vajadusest lähtuvalt sobivate tunnustega
18	Planeerimistasand	Tulemusvaldkond / TUV	kulumudeli väliselt põhiteenusele (9 mooduli PTEEN väärtusele) lisatav atribuut
19	Planeerimistasand	Programm / PR	kulumudeli väliselt põhiteenusele (9 mooduli PTEEN väärtusele) lisatav atribuut
20	Planeerimistasand	Meede / ME	kulumudeli väliselt põhiteenusele (9 mooduli PTEEN väärtusele) lisatav atribuut
21	Planeerimistasand	Programmi tegevus / PRTEG	kulumudeli väliselt põhiteenusele (9 mooduli PTEEN väärtusele) lisatav atribuut
22	Planeerimistasand	Teenus / TEENUS	kulumudeli väliselt põhiteenusele (9 mooduli PTEEN väärtusele) lisatav atribuut

Paigaldustabelid

Mudel koosneb tervikuna 22 paigaldustabelist, millest kõik ei pruugi andmeid sisaldada ja seetõttu aktiivses kasutuses olla.

Paigaldus-tabel / tüüp	Lühiseltgitus
------------------------	---------------

Model / Struktuurne	Kajastab mudeli nime ja lühendit, vaikumisi valuutat ja käituri kasutust moodulites
Dimension / Struktuurne	Kajastab mudelis kasutatavate dimensioonide ning mudelisiseste atribuutide dimensioonide nimetusi ja koode
Module / Struktuurne	Kajastab moodulite nimetusi ja koode ning järjekorda mudelis
Dimension Order / Struktuurne	Määrab dimensioonide kasutamise ja järjekorra moodulites
Dimension Level / Struktuurne	Määrab dimensioonide ja mudelisiseste atribuutide tasandid ning nende hierarhia. Automatiseeritud lahendusega kasutatakse vaid kõige detailsemat taset. Mõjutab ennekõike aruannete koostamist
Dimension Member / Struktuurne	Kajastab dimensioonide ja atribuutide liikmete nimekirja
Account / Perioodiline	Sisaldab mudelis kasutatavate arvestusobjektide (kombinatsioonid) nimekirja koos käituri informatsiooniga
Rollup Account / Perioodiline	Summeeruv arvestusobjekt, mis moodustub arvestusobjektide kaudu automaatselt; informeeriva tähendusega
Assignment / Perioodiline	Sisaldab mudeli moodulite arvestusobjektide vahelisi seoseid ja käituri koguseid
Entered Cost Element / Perioodiline	Kajastab arvestusobjekti perioodilisi rahalisi väärtuseid nagu kulud, tulud, investeeringud ja/või finantseerimistehingud
Value Attribute / Struktuurne	Sisaldab atribuutide loendit, mis on tüübilt numbrilised, sh valemitega seotud või tekstilised
Value Attribute Periodic Default / Perioodiline	Sisaldab numbriliste atribuutide valemite infot

Value Attribute Association / Perioodiline	Sisaldab arvestusobjekti seoseid numbriliste või tekstilist tüüpi atribuutidega
Dimension Member and Value Attribute Association / Perioodiline	Sisaldab numbriliste atribuutide väärtuseid, mis on seotud dimensiooni liikmetega
Dimension Attribute Association / Perioodiline	Sisaldab arvestusobjekti seoseid dimensionaalset tüüpi atribuutidega
Dimension Member and Dimension Attribute Association / Perioodiline	Sisaldab atribuute, mis on seotud dimensiooni liikmetega
Driver / Struktuurne	Kajastab mudelis kasutatavate käituri loendit ja seadistust
CurrencyRate / Perioodiline	Kajastab valuutakursse perioodilise arvestuse pidamiseks, kuid ei kohaldu Eesti oludes, mistõttu paigaldustabelit andmetega ei sisustata
Period / Struktuurne	Kajastab mudelis kasutatavaid perioode, sh nende algus- ja lõpukuupäevasisid
PeriodLevel / Struktuurne	Määratleb perioodide tasandite ehk hierarhia kasutuse ja sügavuse ning mõjutab ennekõike aruannete koostamist
Scenario / Struktuurne	Kajastab mudelis kasutatavaid stsenaariume ja nende selgitusi. Riigiasutuste kulumudeli paigaldustabelites on stsenaariumite nimed kajastatud nii nime kui ka selgituse veerus. Stsenaariumite selgitused on kättesaadavad riiklikust eelarve- ja kuluarvestuse juhendi
ScenarioLevel / Struktuurne	Määratleb stsenaariumite tasandite ehk hierarhia kasutuse ja sügavuse

Stsenaariumid

Scenario name / reference / Level name	Selgitus
Plaan_kokku / PLAAN_KOKKU / Top Scenario	Eelarve vastuvõtmisel PLAAN_KOKKU stsenaariumi all olevad jooksva perioodi stsenaariumite andmed kopeeritakse, asendades kõik eelnevad stsenaariumid stsenaariumiga EELARVE, st PLAAN_KOKKU võrdub stsenaariumiga EELARVE (kinnitatud_eelarve)
Eelarve_plaan / PLAAN / Scenario2	Kogu baaseelarve (eelarve piirmäär, mis antakse valitsemisaladele RES/RE korrast tulenevalt, sh tuludest sõltuvad kulud ning arvestuslikud
Prognoos_1 / PROGNOOS_1 / Scenario2	Rahandusministeeriumi kevadprognoos. Kajastatakse muudatusi, mis on vajalikud majandusprognoosi koostamiseks ja mis tulenevad majandusprognoosist. Lisatakse ainult muudatus võrreldes stsenaariumiga PLAAN
RES_Rahastamiskava / RES_RAHASTAMISKAVA / Scenario2	VV RES otsustest tulenevad muudatused, valitsemisalade vahelised RES protsessi ajal kokku lepitud ümbertõsted. Lisatakse ainult muudatus võrreldes stsenaariumiga PLAAN +/- PROGNOOS_1
Prognoos_2 / PROGNOOS_2 / Scenario2	Rahandusministeeriumi suveprognoos. Kajastatakse muudatusi, mis on vajalikud majandusprognoosi koostamiseks ja mis tulevad majandusprognoosist. Lisatakse ainult muudatus võrreldes stsenaariumitega PLAAN +/- teised muudatused (nt 1 PROGNOOS_1)
RE_1_eelnõu_etapp / RE_EELNOU / Scenario2	RE eelnõu 1. etapp. VV RE protsessi otsused, valitsemisalade vahel RE protsessis kokku lepitud ümbertõsted. Esimene lugemine Riigikogus. Lisatakse ainult muudatus võrreldes stsenaariumiga PLAAN +/- teised muudatused (nt PROGNOOS_1)
RE_2_eelnõu_etapp / RE_EELNOU2 / Scenario2	RE eelnõu 2. etapp. Teine lugemine Riigikogus. Lisatakse ainult muudatus võrreldes stsenaariumiga PLAAN +/- teised muudatused (nt PROGNOOS_1)
RE_3_eelnõu_etapp / RE_EELNOU3 / Scenario2	RE eelnõu 3. etapp. Kolmas lugemine Riigikogus. Lisatakse ainult muudatus võrreldes stsenaariumiga PLAAN +/- teised muudatused (nt PROGNOOS_1)

Eelarve_kokku / EELARVE_KOKKU / Top Scenario	
Kinnitatud_eelarve / EELARVE / Scenario2	Kinnitatud eelarve
Eelarve_ule / EELARVE_ULE / Scenario2	Eelmisest perioodist üle kantud finantsvahendid
Reserv / RESERV / Scenario2	Vabariigi Valitsuse reserv, sihtotstarbeline reserv, omandireserv
Jooksev_muudatus / JOOKSEV_MUUDATUS / Scenario2	Eelarve jooksev muudatus (asutuse otsustustase)
Eelarve_liigendus / EELARVE_LIIGENDUS / Scenario2	Eelarve liigenduse muudatus (Valitsuse otsustustase)
Ministri_liigendus / MINISTRI_LIIGENDUS / Scenario2	Eelarve jooksev muudatus (valitsemisala sisene, ministeeriumi otsustustase)
Seaduse_muudatus / SEADUSE_MUUDATUS / Scenario2	Eelarve seaduse muudatus (Riigikogu otsustustase)
Lisaeelarve / LISAEELARVE / Scenario2	Lisaeelarve baasseaduse tähenduses
RIB / RIB / Top Scenario	
Tegelik / Tegelik / Scenario2	Tegelik eelarve täitmine

Tegelik_plaan
/ TEGELIK_PLAAN
/ Scenario2

Kontakt: aili.armvaart@fin.ee

Viimati uuendatud 03.09.2024